

**Deskresearch
jeugd
Sportvisserij NL**

Ede, 1 november

Auteurs:

Talje Dijkhuis

Paul van der Meer

Inhoudsopgave

Inleiding	blz. 2
1. Jeugd 10 - 14 jaar in NL	blz. 3
- demografisch	
- zitgedrag	
- motieven	
2. Trends die mogelijk van invloed zijn op jeugd en vissen	blz. 7
- trends in dierenwelzijn en beleving	
- minder buitenspelen	
- meer aandacht voor veiligheid	
- (social) media gebruik	
- overige trends	
3. Prijselasticiteit lidmaatschap, invloed kosten	blz. 15
- lidmaatschap	
- benchmark	
- uitgaven zakgeld	
4. Benchmark andere sporten en/of buitenactiviteiten	blz. 20
- tav bovengenoemde invloeden	
- buitensport bonden	
Conclusies/beschouwing	blz. 25
Bronnenlijst	blz. 27

Inleiding

Sportvisserij Nederland is de afgelopen twee jaar geconfronteerd met een daling van het aantal pashouders onder kinderen/jongeren tot 14 jaar en is op zoek naar een verklaring hiervoor.

In opdracht van Sportvisserij Nederland heeft Kenniscentrum Sport een inventarisatie gedaan van de belangrijkste feiten, cijfers, ontwikkelingen en trends voor de doelgroep 10 - 14 jaar. Sportvisserij Nederland voert daarnaast een aantal onderzoeken uit: starters/stoppers jeugd en ouders, 'succesvolle' en 'minder succesvolle' verenigingen en imago onder Nederlandse bevolking vanaf 18 jaar.

Een opmerking bij de leeftijdsgroep: de meeste onderzoeken zijn ingericht op de leeftijdsgroep van 4 - 12 jaar en van 12 - 18 jaar etc. De vragen van Sportvisserij Nederland richten zich op de leeftijdsgroep 10 - 14 jaar. Om die reden geven we voor een aantal onderwerpen figuren en cijfers van andere leeftijdscohorten weer.

Voor een aantal van de onderwerpen in dit document is geen onderzoek uitgevoerd. In die gevallen hebben wij experts geraadpleegd.

1. Jeugd 10 - 14 jaar

1.1 Demografisch

Het aantal kinderen en jongeren in Nederland van 10 tot 14 jaar is tussen 1980 en 2000 flink gedaald. In de periode 2014-2016 is geen duidelijke daling te zien in het aantal kinderen in Nederland. In een aantal gevallen lijkt de daling tussen 2017 en 2030 verder door te zetten. De prognose is dat tussen 2030 en 2060 het aantal kinderen weer licht stijgt. Op langere termijn dus mogelijk ontwikkelingen om rekening mee te houden.

Het aantal jongens is groter dan het aantal meisjes. Dit blijft zo in de prognose. In de tabel hieronder staat per leeftijdsjaar het aantal jongens en meisjes aangegeven, inclusief de prognose.

	1980	2000	2013	2014	2015	2017*	2030*	2060*
10-jarigen								
jongens	128.000	99.000	103.000	103.000	99.000	97.000	94.000	96.000
meisjes	123.000	96.000	98.000	98.000	95.000	92.000	90.000	92.000
11-jarigen								
jongens	123.000	99.000	104.000	103.000	103.000	97.000	93.000	96.000
meisjes	118.000	94.000	99.000	98.000	98.000	93.000	89.000	92.000
12-jarigen								
jongens	123.000	99.000	106.000	104.000	103.000	100.000	92.000	96.000
meisjes	117.000	94.000	102.000	99.000	99.000	96.000	88.000	91.000
13-jarigen								
jongens	124.000	98.000	104.000	106.000	104.000	104.000	91.000	96.000
meisjes	119.000	94.000	99.000	102.000	100.000	99.000	87.000	91.000
TOTAAL 10 T/M 13-JARIGEN	975.000	773.000	815.000	813.000	801.000	778.000	724.000	750.000

Bron: CBS, 2016

(*: prognosecijfers)

Krimp

Nederland kent 20 krimp- en anticipeergebieden. Krimpgebieden zijn regio's die kampen met bevolkingsdaling. Anticipeergebieden krijgen daar in de toekomst mee te maken. Op rijksoverheid.nl staat welke krimp- en anticipeergebieden er in Nederland zijn.

Het aantal basisschoolleerlingen daalt al zeven jaar en dat zal volgens de bevolkingsprognose van CBS de komende jaren doorzetten. Uit de regionale bevolkingsprognose 2016 van PBL en CBS blijkt dat de komende jaren de krimp het sterkst is in Limburg, Groningen, Friesland, de Achterhoek en Twente. Hier staat tegenover dat het aantal basisschoolleerlingen in de vier grote steden de afgelopen jaren is gestegen en dat deze groei in de nabije toekomst aanhoudt. De meeste regio's waar het aantal kinderen de afgelopen vijf jaar is afgenomen, zullen naar verwachting ook de komende jaren te maken krijgen met een verdergaande daling van het aantal 4- tot 12-jarigen. Veel van deze krimpregio's zijn relatief sterk vergrijsd en ontgroent, waardoor er niet veel kinderen bijkomen. Het feit dat de daling 4- tot 12-jarigen al langer gaande is dan de periode 2014 - 2016 en dat de verwachting is dat de daling de komende jaren doorzet, maakt dat er geen directe relatie is tussen krimpregio's en de

daling van de vispassen van 10 - 14 jarigen in de periode 2014 - 2016. Uiteraard is krimp wel een factor om rekening mee te houden.

Bron: [Rijksoverheid, 2015](#)

Een interactieve kaart is beschikbaar met behulp van onderstaande link. De parameters kunnen worden aangepast om een ander kaartbeeld te verkrijgen:

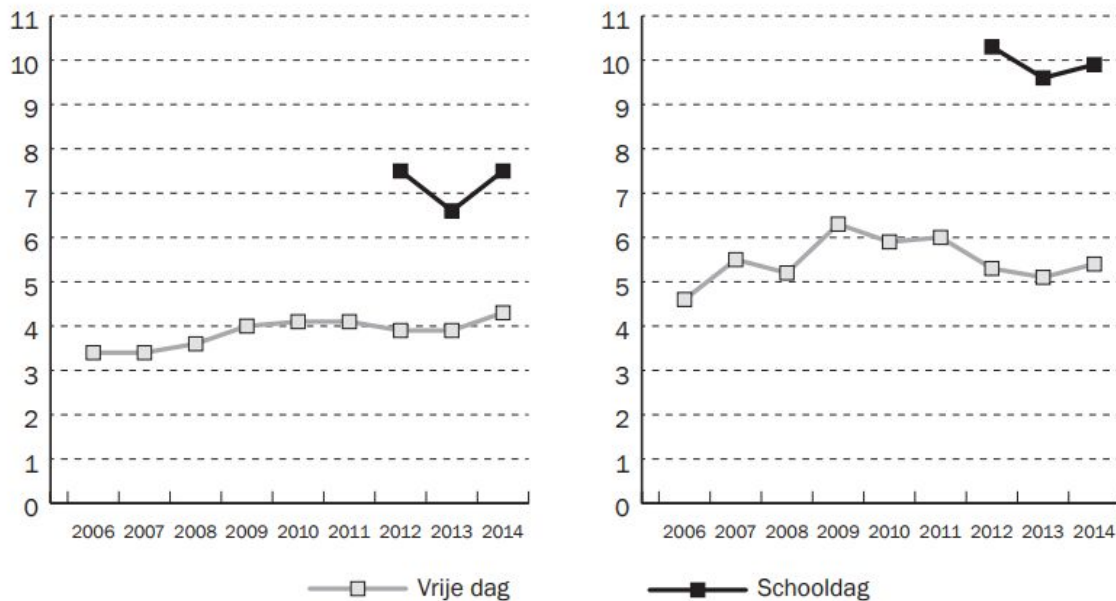
<http://www.demowijzer.nl/demografischekaarten?x=148111&y=459621&zoom=0&l=3899,3576&a=3899,3576&bl=1&mapLayout=1&location=false&library=false>

Een krimpende bevolking heeft grote maatschappelijke gevolgen. Jongeren trekken naar de grote stad, gezinnen verhuizen naar aantrekkelijker woongebieden met meer voorzieningen en de bevolking vergrijsst. De gevolgen voor sportverenigingen in een krimpgebied zijn aanzienlijk. Verderop in deze rapportage (Hfst 2.2 en 2.3) wordt ook aangegeven dat kinderen in stedelijke gebieden minder buiten spelen en dat ouders kinderen in stedelijke gebieden ook minder laten buiten spelen zonder toezicht. Dit kan mogelijk van invloed zijn op het aantal jeugdige sportvissers.

1.2 Zitgedrag

Uit onderzoek blijkt dat kinderen 4 - 12 jaar tijdens schooltijd het meeste zitten: op een gemiddelde schooldag 7,3 uur en op een zaterdag of zondag 6,1 uur. Dit heeft te maken met het zitten tijdens de les, huiswerk maken en op een computer of tablet werken. In het minder zitten tijdens schooltijd valt dus de meeste winst te behalen. Buiten schooltijd besteden kinderen 4 - 12 jaar minder dan twee uur aan het zitten achter een

computerscherm of televisie. In het algemeen besteden jongens 10-12 jaar meer tijd hieraan dan meisjes (Leefstijlmonitor, RIVM i.s.m. Veiligheid NL en CBS, 2015).

Figuur: Zitgedrag van 4-11 jarigen (links) en 12-17 jarigen (rechts): aantal uren zitten/liggen zonder te slapen op een schooldag (2012-2014) resp. vrije dag (2006-2014)

Uit bovenstaande grafieken kan opgemaakt worden dat zowel 4-11 jarigen als 12-17 jarigen tussen 2014 en 2016 meer zijn gaan zitten. Dit zou kunnen duiden op meer aandacht voor alternatieve (sedentaire) activiteiten tov. buiten spelen/sporten en bewegen.

Bron: Hildebrandt, V.H., Bernaards, C.M., & Hofstetter, H. (2015). Trendrapport bewegen en gezondheid 2000/2014. Leiden: TNO.

1.3 Motieven

Hoe beter de match tussen vraag en aanbod, hoe minder kans er is dat een jongere besluit om te stoppen bij de sportvereniging/-aanbieder. Een grote rol hierbij spelen de trainer en coach, actieve jeugdparticipatie en het inzetten van rolmodellen. Lees meer over het binden en behouden van jongeren, tips en praktijkvoorbeelden in het [artikel](#) op Allesoversport. Mulier instituut heeft [recentelijk onderzoek](#) gedaan naar het sport- en beweeggedrag van jongeren 12 - 16 jaar.

De trainer/coach, trainingstijden die aansluiten bij school en/of bijbaan en gezelligheid zijn een paar van de motieven om jongeren bij de sportvereniging te behouden. Dit zijn op het eerste gezicht niet de belangrijkste motieven voor kinderen/jongeren tot 14 jaar om wel of niet te gaan vissen. Aan de andere kant zou wel nader gekeken kunnen worden of er een verschil is tussen verenigingen die deze elementen wel bieden en verenigingen die dat niet of in mindere mate doen.

2. Trends die mogelijk van invloed zijn op jeugd en vissen

2.1 Trends in dierenwelzijn en -beleving

Vanuit de deskresearch zijn er geen concrete inzichten gevonden die onderbouwen dat er een toename is van aandacht rond dierenwelzijn en -beleving. Er is hierin specifiek gekeken naar de hippische sport als sport die wellicht op dit thema het beste te vergelijken valt met sportvissen. Om die reden is niet verder gekeken naar een mogelijke relatie tussen de invloed van dierenwelzijn en -beleving op de daling van het aantal vispashouders 2014-2016 van 10 tot 14 jaar.

2.2 Minder buitenspelen

Voor kinderen en jongeren zijn buitenspelen, spelen op school en fietsen naar school andere vormen van bewegen naast georganiseerde sport op de vereniging.

Vergeleken met tien jaar geleden spelen kinderen minder buiten. Een vijfde van de kinderen speelt minder vaak buiten dan ze zouden willen en 22 procent speelt helemaal niet of slechts eenmaal per week vrij buiten (TNS NIPO, 2013).

DSP-groep deed in opdracht van Scouting Nederland in 2015 onderzoek naar de waarde van buitenspelen. [Download het onderzoek.](#)

In het onderzoek, waarvan deze rapportage verslag doet, is via een digitale enquête, verspreid onder ouders van jeugdleden bij Scouting, de waarde van buitenspelen vanuit het perspectief van ouders belicht, de mogelijke oorzaken van minder buitenspelen onderzocht, en bekeken in hoeverre ouders van scouts vinden dat hun eigen kinderen voldoende buiten spelen. Daarnaast is met het onderzoek de huidige én mogelijk toekomstige rol van Scouting bij het bevorderen van buiten spelen onderzocht.

Figuur: de belangrijke waarden van buiten spelen volgens onderzoek

Uit het onderzoek is gebleken dat veruit de meeste ouders de concurrentie van computer, tablet, mobiel of televisie als belangrijkste reden zien voor het minder

buitenspelen van kinderen, namelijk 93,9%. Ook de afwezigheid van voldoende uitdagende buitenruimte (32,5%) is volgens ouders reden voor kinderen om minder buiten te spelen. Tevens wordt het feit dat er geen kinderen in de buurt zijn om mee te spelen (29,3%) relatief vaak als belangrijke reden gezien.

Betekeningen van buiten spelen

Het overgrote deel van de ouders ziet plezier en ontspanning als de belangrijkste betekenis van buitenspelen (71,4%). Ook gezondheid wordt een belangrijke betekenis van buiten spelen gevonden (59,9%). Daarbij zijn beweging en preventie van overgewicht van belang, maar ook frisse lucht en zonlicht. 53,7% van de respondenten is van mening dat het aanleren van sociale vaardigheden een belangrijke betekenis van buiten spelen is.

Eigen kinderen en buiten spelen

Vrijwel alle ouders vinden het belangrijk (37,3%) of heel erg belangrijk (61,0%) dat hun kinderen buiten spelen. Ruim twee derde van de ouders is van mening dat hun kind voldoende buiten speelt (68,9%). 22,8% vindt zelfs dat hun kind ruim voldoende buiten speelt. Echter, 27,8% geeft aan dat hun kind onvoldoende buiten speelt en 3,3% beoordeelt dit zelfs als ruim onvoldoende. Gesteld kan worden dat ouders woonachtig in een landelijk gebied het meest tevreden zijn over de mate waarin hun kind buiten speelt. De ouders die in een centrum of levendige wijk van een stad wonen, geven relatief vaker aan dat hun kind ruim onvoldoende buiten speelt (6,3%) ten opzichte van ouders die in een landelijk gebied wonen (1,8%). 35,7% van de ouders die in landelijk gebied wonen, geeft aan dat hun kind ruim voldoende buiten speelt, tegenover 20% van de ouders woonachtig in de stad.

Bron: [DSP-groep / Scouting Nederland, 2015](#).

TNS NIPO voerde in opdracht van Jantje Beton een opinieonderzoek uit over de kwaliteit van de speelomgeving in de eigen buurt onder 600 kinderen van 6 t/m 12 jaar. Waar mogelijk worden hier cijfers uit 2013 vergeleken met eerder vergelijkbaar onderzoek uit 2011. Enkele relevante conclusies uit dit onderzoek:

- In dit onderzoek van Jantje Beton gaf 69% van de kinderen 9-12 jaar aan dat ze vaker buiten zouden spelen en minder vaak achter de computer of voor de televisie zouden zitten als er in hun buurt meer aantrekkelijke speel/spelmogelijkheden zouden zijn.
- Natuur en bos zijn voor zowel bij de jongere als de oudere kinderen het meest favoriet om in te spelen.
- Acht op de tien kinderen mag zonder toezicht van een volwassene buitenspelen (79%). In 2013 zien we een afname in het zelfstandig mogen buitenspelen ten opzichte van 2011 (nee: 3% 2011 t.o.v. 6% 2013).
- In weinig tot niet stedelijk gebied mogen kinderen vaker buiten spelen zonder toezicht van een volwassene dan in (zeer) sterk stedelijk gebied (84% versus 76%).

Uit bovenstaande twee onderzoeken blijkt dat ouders de concurrentie van (social) media aanwijzen als reden voor het minder buiten spelen van hun kinderen. Daarnaast wordt de mogelijkheid tot (veilig) buiten spelen genoemd als belemmerende factor. Ook de verstedelijking zou invloed kunnen hebben doordat er in stedelijke gebieden kinderen minder vaak zonder toezicht buiten mogen spelen dan in niet-stedelijke gebieden. Ook zijn er in stedelijke gebieden minder natuur en bos aanwezig terwijl kinderen juist aangeven dat dit hun favoriete plek is om te spelen.

2.3 Minder veilig en te weinig voorzieningen

Minder positief zijn ouders over de buitenspeel-omstandigheden volgens een onderzoek van Motivaction. Opvallend is dat 84% van de ondervraagde ouders aangeeft dat de buurt 10 jaar geleden veiliger was voor kinderen om buiten te spelen. 67% van de ouders verwacht zelfs dat de veiligheid over 10 jaar nog minder is dan nu. Daarnaast geeft 29% van de ouders aan dat er te weinig voorzieningen zijn voor hun kinderen om buiten te spelen; dit komt vaker voor in stedelijke gebieden (32%) dan daarbuiten (29%). 22% van de ouders vindt de speelvoorzieningen die er in de buurt zijn van onvoldoende kwaliteit.

<https://www.motivaction.nl/kennisplatform/in-de-media/buitenspelen-minder-veilig-dan-10-jaar-geleden>

Zwemveiligheid

Een element van invloed voor sportvissen is de (ervaren) veiligheid rond het water. In de deskresearch is 1 publicatie relevant gevonden rond zwemveiligheid. Deze publicatie komt uit de Kennisbank Sport en Bewegen. Deze Kennisbank is een samenwerking van Kenniscentrum Sport met o.a. Mulier Instituut en NPZ|NRZ (NL Zwemveilig): *Floor, C. (2017). Nederlanders over zwemveiligheid: factsheet 2017/9. Utrecht: Mulier Instituut.*

Zwemmen is in de Nederlandse samenleving belangrijk. Nederland is een waterrijk land en we recreëren graag in het water. Om veilig te water te kunnen, krijgen kinderen in Nederland al op jonge leeftijd zwemles. Ouders maken daarin hun eigen afwegingen. Om te achterhalen wat Nederlanders belangrijk vinden als het aankomt op zwemveiligheid, zijn in het Nationaal Sportonderzoek 2017 over dit onderwerp verdiepende vragen gesteld. Wat betreft diplomabezit lijkt het C-diploma van groter belang gevonden ten opzichte van 2008 en 2013. Verder blijkt uit het onderzoek dat Nederlanders herkennen dat naarmate een zwemwatersituatie meer gevaar herbergt, een meer gevorderd zwemdiploma benodigd is om veilig te kunnen zwemmen. Tot slot geeft een groot deel van de Nederlandse bevolking aan graag te zien dat kinderen op de basisschool weer verplicht gaan schoolzwemmen.

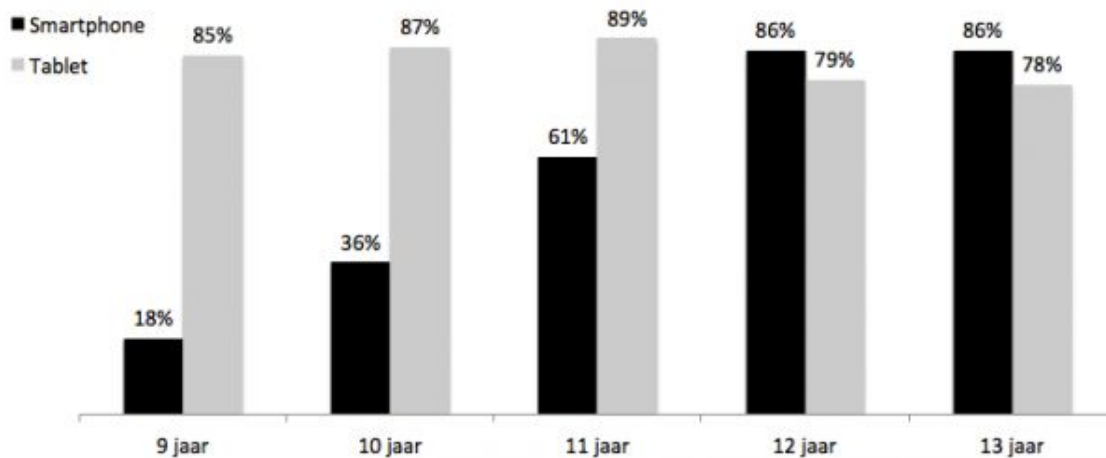
https://www.kenniscentrumsport.nl/publicatie/?nederlanders-over-zwemveiligheid&kb_id=22818&kb_q

Vanuit bovenstaande inzichten zou je kunnen zeggen dat ouders van mening zijn dat buiten spelen en recreëren in en om het water minder veilig is dan de jaren daarvoor. Dit zou van invloed kunnen zijn op het zonder toezicht laten spelen/sporten van kinderen in het algemeen en in de omgeving van water in het bijzonder.

2.4 (social) Media gebruik

Smartphone vanaf je 11de

Er is een gigantisch verschil tussen kinderen van 9 jaar van wie 18% een smartphone bezit en kinderen van 12 jaar van wie 86% een smartphone bezit. Het omslagpunt ligt tussen het 10e en 12e levensjaar, dan springt smartphone bezit van 36% naar 86%. Dit is precies wat we eerder zagen [in Brits onderzoek van Ofcom](#).

Bron: No Ties & Jeugdjournaal, augustus 2014

Peter Nikken, bijzonder hoogleraar mediaopvoeding aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam en als onderzoeker mediaopvoeding werkzaam bij het Nederlands Jeugd Instituut (NJI) beschrijft onderstaande relevante trends rond mediagebruik bij jongeren.

Specifieke trends voor jongeren tussen de 10-12 jaar die van invloed kunnen zijn:

- Kinderen krijgen een mobieltje, vaak prepaid.
- Veel kinderen hebben nu ook een gameconsole, zoals een Wii, een Playstation of een Xbox 360
- Kinderen zitten nu dagelijks op internet, voor spelletjes en sociale contacten. Soms houden ze van virtuele omgevingen als Habbo Hotel, of een avontuurlijker spel als Runescape.
- Vriendjes en vriendinnetjes bepalen wat populair is; ze doen mee met allerlei rages.
- Sociale media worden meer en meer door deze kinderen gebruikt om hun vriendengroepen te bevestigen. Ze willen bij een groep horen en gebruiken daar bewust de media bij.
- Aan het eind van de basisschool, vlak voor de overgang naar het voortgezet onderwijs, wordt veel YouTube gekeken, en soms hebben ze ook al een account op Twitter en/of Facebook.

Specifieke trends voor jongeren tussen de 13-16 jaar die van invloed kunnen zijn;

- Internetten is een dagelijkse bezigheid geworden. Facebook is populair voor de sociale contacten, maar vrijwel alle tieners vinden WhatsApp echt onmisbaar.
- YouTube wordt dagelijks gebruikt ter ontspanning. Leuke filmpjes worden voortdurend doorgestuurd.

NOM Kids monitor 2017

Deze monitor heeft het brede mediagedrag van kinderen (6-12 jaar) in kaart gebracht: van het gebruik van digitale apparaten, gamen, internetten, televisie kijken, lezen van tijdschriften en boeken, bioscoopbezoek tot het gebruik van social media.

De belangrijkste conclusie is dat kinderen heel actief zijn met media. Bijna alle kinderen (97%) kijken wel eens televisie. De meeste kinderen gaan wel eens naar de bioscoop (86%) of lezen voor hun plezier een boek (85%). Tweederde van de kinderen luistert

wel eens naar de radio (65%) of leest een tijdschrift (63%). Vlogs worden door 59% van de kinderen gekeken, vooral door kinderen van 10-12 jaar (78%). Een vijfde (21%) van de kinderen leest wel eens een krant.

Kinderen gebruiken veel verschillende devices voor uiteenlopende activiteiten. De televisie wordt het meest gebruikt, gevolgd door tablet en pc/laptop. Ook gebruikt driekwart al een smartphone/mobiele telefoon. Ze gebruiken de apparaten vooral om films/filmpjes te kijken en te gamen. De pc/laptop wordt het meest gebruikt voor school. Mobiele devices worden het meest gebruikt voor filmpjes (kijken en maken) en om te gamen.

Social media worden meer door meisjes dan door jongens gebruikt en het gebruik onder 6-9 jarigen is nog beperkt. Whatsapp wordt het meest gebruikt, gevolgd door Snapchat en Instagram. Er wordt veel Youtube gekeken, het meest voor grappige filmpjes. Kinderen spelen ook nog altijd graag buiten, doen gezelschapsspelletjes en sporten vaak.

In de leeftijdscategorie 10-12 jaar neemt het gebruik van smartphones sterk toe en geconcludeerd mag worden dat kinderen heel actief zijn met een zeer divers palet aan sites, apps en apparaten. Ook gameconsoles worden vaak geïntroduceerd bij 10-12 jarigen. Sociale netwerken bestaan voor kinderen veelal online en kinderen zijn in deze leeftijdscategorie zeer gevoelig voor sociale druk. Een toename van sociaal mediagebruik is hierin een logische aannahme. Vriendjes en vriendinnetjes bepalen veelal wat populair is waardoor activiteiten snel in populariteit kunnen winnen en verliezen.

Onderzoekers leggen soms een verband met de introductie van de smartphone in 2007 en de komst van Facebook, voorafgegaan door Hyves. Sonck en De Haan (2015) stellen vast dat de jeugd (13-19 jaar) veel tijd aan sociale media besteedt. Omdat vergelijkingen met eerdere perioden ontbreken, weten zij niet waar deze tijd ten koste van gaat. In 2014 kon Van den Dool bij 10- tot 19-jarigen geen verband vaststellen tussen sportdeelname en de activiteit 'computer en internet'. Ook besteedde de jeugd daar tijdens de metingen in 2006 en 2011 ook al vijf uur per week aan. Een bijbaan bleek bij de jeugd wel negatieve invloed op de sportdeelname te hebben (Dool, R. van den (2017). Ontwikkeling sportdeelname naar leeftijd: factsheet 2017/15. Utrecht: Mulier Instituut).

2.5 Overige trends

In het boek van [expert buitenspelen Froukje Hajer](#) staat een overzicht van oorzaken waarom kinderen niet zouden kunnen buitenspelen. Veel aannames kunnen echter niet worden gestaafd met cijfers.

Haar bevindingen in het kort:

- Weinig speelruimte doordat we dichtbevolkt land zijn waar andere zaken zoals parkeren, verkeer e.d. belangrijker zijn
- Straten en stoepen worden te gevaarlijk bevonden, door verkeer maar ook door criminaliteit en geweld in de buurt
- Er is meer armoede en ook dat kan een beperking voor spelen met zich meebrengen
- Overlast door spelende kinderen worden tegenwoordig veel sneller gemeld bij gemeenten

- Er heerst steeds meer een angstcultuur; voor verkeer, voor kinderlokkers, voor het onbekende...
- Onvoldoende toegang tot de natuur. Contact met natuur is niet meer vanzelfspreken blijkt uit onderzoek ([Van den Berg, 2012](#))
- Over geprogrammeerde dagindeling
- Toenemende invloed van elektronische media

Bovenstaande bevindingen verklaren geen trendbreuk, maar onderschrijven veel van de eerder genoemde factoren die van invloed zijn. Aanvullend op eerder genoemde factoren concludeert Froukje Hajer nog dat er tegenwoordig onvoldoende toegang is tot de natuur en dat dagindelingen van kinderen over geprogrammeerd zijn. Allemaal zijn het eventueel belemmerende factoren voor sportvissen.

In 2014 publiceerde het SCP een rapport over tijdsbesteding aan sport: [Uitstappers en doorzetters](#). Uit hoofdstuk 4:

168 uur in een week

Sport is leuk om te doen, maar ook makkelijk om te laten. De voor velen beperkt beschikbare vrije tijd in een week vraagt om het maken van keuzes, die al dan niet ten koste kunnen gaan van het sporten. Verplichte activiteiten, zoals werk, school of huishouden en persoonlijke verzorging (slapen, eten) nemen namelijk het grootste aandeel van de 168 beschikbare uren per week in. Toch hebben Nederlanders gemiddeld bijna 7 uur vrije tijd per dag (Cloin 2013a).

Sport vormt een onderdeel van die vrije tijd, maar dat geldt ook voor televisie kijken, computergebruik, lezen, uitgaan of vrijwilligerswerk. Mensen moeten dus kiezen waar ze hun tijd aan besteden. Nederlanders die niet aan sport doen, geven tijdgebrek vaak als reden op (Van den Dool et al. 2009).

Op basis van het Tijdsbestedingsonderzoek (tbo) kijken we naar de verschillen in tijdsbesteding tussen 10-14-jarigen en 15-19-jarigen en de relatie met sportdeelname. Waar besteden jongeren hun tijd aan? Na slapen en eten (85 uur per week) en vrije tijd (47 uur per week) vult school een belangrijk deel van de tijd (23 uur per week, tabel 4.2). 10-14-jarigen zijn meer tijd kwijt aan persoonlijke verzorging en school dan 15-19-jarigen. Die laatsten vullen die tijd echter met werk of bijbaantjes, gemiddeld 15 uur per week. Mede hierdoor hebben ze minder vrije tijd dan de jongste groep. Als we kijken naar het verschil in tijdsbesteding tussen jongeren die wel of niet aan sport doen, valt op dat sporters veel minder of korter werken (verschil 6,3 uur). Dit verschil is slechts ten dele het gevolg van leeftijd: 15-19-jarige sporters besteden ook 6 uur minder aan werk dan hun niet-sportende leeftijdsgenoten (niet in tabel). De andere onderscheiden vormen van tijdsbesteding laten geen verschil zien naar sportdeelname.

De vrije tijd neemt met 47 uur 28% van de totale beschikbare tijd in. Sportende jongeren hebben verhoudingsgewijs meer vrije tijd (29%) dan niet-sporters (26%), namelijk 4,5 uur per week.

Tabel: activiteiten per week naar leeftijd en sportdeelname

	totaal	leeftijd		sport	
		10-14 jaar	15-19 jaar	≤ 1 uur per week	≥ 1 uur per week
ongewogen aantal	608	370	238	196	412
werken	7,7	0,9	14,6	11,6	5,3
opleiding	22,6	24,9	20,1	22,2	22,8
huishouden en zorg	6,1	5,6	6,5	6,5	5,8
slapen, eten, verzorging	84,9	88,0	81,7	83,8	85,6
vrije tijd	46,8	48,5	45,0	43,9	48,5
gemiddelde leeftijd	14	11	17	15	14

Bron: SCP (TBO'06); SCP/CBS (TBO'11)

Tabel: Vrijtijdsactiviteiten naar leeftijd en sportdeelname

	totaal	leeftijd		sport	
		10-14 jaar	15-19 jaar	≤ 1 uur per week	≥ 1 uur per week
ongewogen aantal	608	370	238	196	412
sportbeoefening	3,9	4,6	3,0	0,0	6,1
hobby's	13,2	16,4	9,9	11,9	14,1
wv. computer en internet	5,3	5,0	5,6	5,2	5,4
televisie, radio en audio	12,5	12,9	12,0	12,3	12,6
sociale contacten	6,2	4,9	7,6	7,2	5,6
bezoek van horeca/ feestjes/ evenementen	5,5	4,3	6,7	6,6	4,8
ontspannen en luieren	1,7	1,5	1,8	1,9	1,5
vrijwilligerswerk	1,2	0,8	1,5	1,5	1,0
klussen, tuinieren, dieren verzorgen	0,9	1,0	0,9	0,8	1,0
wandelen, fietsen, uitstapjes	0,9	1,2	0,7	0,9	1,0
lezen	0,9	0,8	0,9	0,9	0,9
sportdeelname dagboekweek (%)	67	76	57	11	100

Bron: SCP (TBO'06); SCP/CBS (TBO'11)

Uit het tbo is geen informatie af te leiden over de motieven van jongeren om wel of niet te sporten. Ander onderzoek laat zien dat 29% van de 5-20-jarige niet-sporters andere,

leukere bezigheden opgeeft als belangrijkste reden om niet te sporten (Van den Dool et al. 2009). Motieven hoeven ook niet altijd buiten de sport te liggen. Juist ook sportgerelateerde aspecten kunnen invloed hebben op de afnemende belangstelling voor sport tijdens de puberteit, zoals het competitieve karakter. Tijdens de middelbare schoolleeftijd is dit vaak inherent aan sport: 66% van de sportende 12-19-jarigen doet mee aan trainingen of competitie (Kamphuis en Van den Dool 2008) en veel jongeren, met name jongens, hebben een sterke competitiedrang (Van Lingen 1997). Inherent aan competitieve sport is dat de minder talentvolle jongeren vaker reserve staan bij wedstrijden. Als dan ook het recreatieve aanbod achterblijft voor jongeren die niet van competitie houden, is de kans op afhaken groot.

Uit bovenstaand onderzoek kunnen geen bevorderende of belemmerende factoren benoemd worden die het aantal sportvissers beïnvloeden. Daarnaast zijn de aangehaalde gegevens voor een groot deel sterk verouderd en naar ons inzicht voor die onderdelen onvoldoende een weergave van de huidige tijd.

3. Prijselasticiteit lidmaatschap, invloed kosten

3.1 Lidmaatschap

Wel of niet contributie verhogen is een terugkerende vraag voor veel sportclubs. Het kan, want de leden zeggen niet direct op. Maar de stijging moet binnen de perken blijven anders haken de sporters af. En het verlies van leden kan leiden tot een netto-verlies aan inkomsten.

De huidige contributie is de meest bepalende factor voor de reactie op een verhoging, blijkt uit onderzoek. Zijn de kosten nu aan de lage kant, dan zijn de leden eerder bereid meer te betalen. Is het lidmaatschap nu relatief duur, dan tellen de sporters niet zo graag iets meer neer. De bereidheid meer te betalen wordt 'willingness to pay' genoemd. Het onderzoek uit 2012 leverde onder andere deze feiten op:

- Mannen zijn vaker dan gemiddeld bereid meer te betalen dan vrouwen.
- Jongeren zijn vaker dan gemiddeld bereid meer te betalen dan ouderen.
- Hoe hoger het inkomen, hoe hoger de bereidheid meer te betalen.
- Hoe hoger de opleiding, hoe hoger de bereidheid meer te betalen.
- Hoe hoger de tevredenheid met de club, hoe hoger de bereidheid meer te betalen.
- Hoe sterker betrokken de leden zijn bij de vereniging, hoe hoger de bereidheid meer te betalen.

Ruim 30 procent van de sporters geeft aan dat ze niet meer willen betalen dan ze nu doen. En de bereidheid dat wél te doen verschilt per sport, blijkt uit deze tabel:

Tabel: Gemiddelde contributie, bereidheid meer te betalen en het verschil tussen sporters.

Sport	Huidige contributie	Maximale contributie (WTP)	Vershil (Relatieve WTP)
Volleybal	€ 200	€ 234	17%
Tennis	€ 149	€ 173	17%
Overige sporten	€ 203	€ 245	21%
TOTAAL	€ 196	€ 229	17%

Goed 93 procent van de sporters geeft aan dat ze lid blijven als de contributie met 10 procent stijgt. Minder dan 7 procent geeft aan af te haken en een andere club te zoeken, of niet langer te zullen sporten bij een vereniging. Er is sprake van een zogenoemde inelastische vraag: de vraag daalt minder dan de prijs stijgt. Het is anders als de prijs

van een lidmaatschap omhoog gaat met 20 procent. Dan zegt maar 68 procent van de volleyballers en 72 procent van de overige sporters aan de club verbonden te blijven. Dan is sprake van een elastische vraag: de vraag daalt sterker dan de prijs stijgt.

Tabel: Percentage dat zegt lid te blijven bij een contributieverhoging van 10, 20 en 50 procent

Sport	Contributieverhoging		
	10%	20%	50%
Volleybal	93,2%	68,2%	21,3%
Tennis	93,7%	69,2%	22,9%
Overige sporten	93,6%	71,6%	24,1%

Sladek, S.L., & Rubingh, B. (2014) zijn van mening dat het niet uitmaakt of je lidmaatschap 5 of 500 euro kost. De nieuwe generatie zal altijd de kosten tegen de meerwaarde afwegen. Het is dus minder belangrijk hoe duur het lidmaatschap is zolang je als vereniging maar goed duidelijk kunt maken wat de meerwaarde van een lidmaatschap is.

Vrijwilligers

Hoe zit het met de vrijwilligers? De tijd die leden in de club steken, heeft niet of nauwelijks invloed op het maximale bedrag dat zij willen betalen. Slechts 16 procent zegt dat ze bereid zijn meer te betalen als ze minder onbetaalde arbeid hoeven te verrichten voor de vereniging. Ruim 61 procent is het hiermee oneens. Het is dus de vraag of de leden iets zien in het uitbesteden van taken aan betaalde krachten. En ze willen daar al helemaal niet voor betalen. Juist 29 procent wil méér vrijwilligerswerk doen als ze minder hoeven te betalen. Zeker mensen met lagere inkomens, vrouwen, jongeren en sporters die ontevreden zijn over hun vereniging willen de handen uit de mouwen steken.

Fitness

Wie aan fitness doet, wil voor zijn lidmaatschap desnoods ruim een kwart meer betalen: 26 procent. Leden van sportscholen betaalden in 2012 gemiddeld 23 euro per maand. Ze zouden er wel 29,30 euro voor over hebben. Wel zou twee derde het lidmaatschap opzeggen als de prijs met 20 procent zou stijgen. Ook bij deze groep geldt: wie meer verdient is bereid meer te betalen. Net als de sporters die nu al relatief veel betalen. Zij slikken een verhoging van de tarieven wat gemakkelijker. Slechts 2 procent van de sporters stopt als hun huidige sportschool te duur wordt. De helft gaat op zoek naar een goedkoper fitness-instituut en 13 procent zoekt een betere sportschool. Een kwart zegt ongeorganiseerd aan de slag te gaan, 2 procent kiest voor aanmelding bij een vereniging.

3.2 Benchmark

Wat geven huishoudens uit aan sport? De meest recente cijfers komen uit de Rapportage Sport 2014 (uit 2015).

In 2010 gaf een gemiddeld huishouden in Nederland bijna 500 euro uit aan sport (tabel 8.4). Dit is minder dan in de drie voorgaande jaren en ook minder dan in 2004 en 2005. Door de jaren heen varieerde het aandeel van de uitgaven aan sport in de totale uitgaven van 1,5% in 2000 tot maximaal 2,0% in 2007. De uitgaven aan sport blijven in 2009 en 2010 licht achter bij de totale gemiddelde bestedingen van huishoudens. Ditzelfde beeld is ook te zien bij de uitgaven per persoon. Binnen de uitgaven aan sport vormen de uitgaven aan contributies en lesgelden veruit de grootste post (48% in 2010).

Tabel: bestedingen van particuliere huishoudens aan sport, 2000-2010

	2000	2003	2006	2007	2008	2009	2010
totaal bestedingen (euro's per huishouden)	24.424	28.015	29.218	30.065	31.228	31.252	31.497
bestedingen aan sport (euro's per huishouden)	366	483	473	590	548	508	491
wv. (% van totaal bestedingen aan sport)							
sport- en kampeerkleding	12	12	10	8	11	11	12
sportschoeisel	9	9	8	7	9	11	8
huur sportaccommodaties	16	14	13	11	11	13	14
sportartikelen en -spellen	13	13	14	10	12	14	12
contributies en lesgelden	45	45	46	41	44	46	48
overige sport	4	7	7	23	12	4	5
aandeel sport in totaal bestedingen (%)	1,5	1,7	1,6	2,0	1,8	1,6	1,6
totaal bestedingen per persoon (euro's)	10.621	12.267	12.948	13.386	13.961	14.040	14.215
bestedingen aan sport per persoon (euro's)	159	212	210	263	245	228	222

Bron: CBS (BO'00-'10)

Uitgaven aan sport zijn niet voor alle huishoudens even groot. Huishoudens met een of meer van de jongste kinderen in de leeftijd van 6 tot 12 jaar gaven naar verhouding het meest uit aan sport (2,8%, van de totale bestedingen; zie figuur 8.1). Voor alle huishoudens tezamen was dit 1,6% (zie tabel 8.4). Ook valt op dat het aandeel van de sportuitgaven voor huishoudens in het vierde inkomenskwartiel, los van de omvang van het huishouden, het grootst was. 'Rijkere' huishoudens gaven dus zowel in absolute zin (euro's) als in relatieve zin (aandeel) meer uit aan sport. Dit hoeft niet per se te betekenen dat rijkere huishoudens meer aan sport doen, het kan ook zo zijn dat het vooral de 'duurdere' sporten zijn. Overigens is het geen wetmatigheid dat naarmate het inkomen hoger is er meer aan sport wordt besteed. Huishoudens in het eerste inkomenskwartiel gaven gemiddeld namelijk relatief meer aan sport uit dan de huishoudens in het tweede inkomenskwartiel.

Contributies en lesgelden

Voor de uitgaven aan contributies en lesgelden is het beeld hetzelfde als voor de totale sportuitgaven. Voor alle onderscheiden huishoudens was het aandeel van deze contributies en lesgelden in de totale uitgaven aan sport praktisch gelijk: 48% tot 50%. Een verhoging van bijvoorbeeld contributies en lesgelden door sportverenigingen – al dan niet veroorzaakt door hogere huren van sportaccommodaties – heeft niet dezelfde invloed op de bestedingen van huishoudens. Huishoudens met minderjarige kinderen gaven een groter deel van hun totale bestedingen uit aan contributies en lesgelden (1,1%) dan het gemiddelde huishouden (0,8%). Huishoudens met een of meer van de jongste kinderen in de leeftijd van 6 tot 12 jaar gaven gemiddeld 1,4% van hun totale bestedingen uit aan contributies en lesgelden. Contributieverhogingen zullen deze huishoudens dus 'zwaarder treffen' dan bijvoorbeeld huishoudens zonder kinderen.

Sport en economie:

[Rabobank Cijfers en Trends over Sportspecialzaken](#) geeft een aantal belangrijke inzichten in de manier van bestedingen van consumenten bij sportspecialzaken. Dit is echter niet gespecificeerd naar de leeftijdsgroep 10-14 jarigen.

Trends

- Consumenten bezuinigen eerder op sportmaterialen dan op sportlidmaatschappen;
- Sportspecialzaken die zich richten op de functionele sportartikelen presteren beter dan de sportwinkels die zich richten op de fun sportartikelen;
- Sporten in de buitenlucht neemt toe; hardlopen en bootcamps winnen aan populariteit;
- De verkoop van sportartikelen, -schoenen en -kleding via internet wordt steeds belangrijker en blijft groeien;
- Schaalvergroting en samenwerking nemen toe, circa driekwart van de sportdetailisten werkt samen;
- Personaliseren van massaproducten; creëer online je eigen stijl en outfit;
- De consument heeft steeds minder vrije tijd; op zondag steeds meer omzet;
- Merken nemen met grote flagshipstores, met veel beleving, steeds vaker de rol van de retailer over. Al ruim een kwart van de inkopen gebeurt rechtstreeks bij de leverancier.

Kansen en bedreigingen

- De grenzen tussen de mode-, sport- en schoenen branches vervagen. De consument vraagt steeds meer om trendy outfits;
- Steeds meer modemerken ontwikkelen een eigen sports-fashion lijn;
- Toename aantal sportende en koopkrachtige 50-plussers;
- Zeer sterke opkomst van grote, internationale ketens en een afname van het aantal zelfstandige sportspecialzaken;
- Het aantal aanbieders is groot en divers: fabrikanten met eigen merkwinkels en factory-outlets, internet, megastores, het grootwinkelbedrijf (met eigen merkartikelen), franchiseorganisaties, inkoopcombinaties en volledig ongebonden ondernemers. Daarnaast worden ook sportartikelen verkocht via niet-specialisten zoals supermarkten, drogisten en DHZ-winkels (branchevervaging);

- Voor massa-artikelen (sportkleding) wordt de consument meer een gemakskoper en koopt steeds meer via alternatieve kanalen zoals internet, modewinkels, discounters en outlet centers;
- Merken als Adidas en Nike hebben een machtige positie in de waardeketen op basis van hun omvang en consumenten relevantie. Deze merken willen met minder retailers zaken doen in het kader van de vereenvoudiging van hun eigen organisatie. Voor kleine, ongebonden retailers wordt het daarom moeilijk om aan deze merken te komen. Hierdoor moeten zij hun waardepositie veranderen.

3.3 Uitgaven zakgeld

Ten opzichte van 2012-2013 betalen scholieren in 2016 minder uitgaven zelf, de ouders lijken meer voor hen te betalen. Zo betaalde in 2012-2013 48% van de ouders alles wat betreft kleding en schoenen, terwijl dat aantal in 2016 is gestegen naar 56%. Hetzelfde geldt voor cadeaus; betaalde in 2012-2013 17% van de ouders alle kosten hiervoor, nu is dat 29%. 13% van de scholieren geeft in 2016 zelf geld uit aan hobby / sport / muzikles met een gemiddelde van 27 euro per maand. Hierbij zijn de verschillen tussen jongens en meisjes marginaal.

Bron: https://www.nibud.nl/wp-content/uploads/Nibud-scholierenonderzoek_2016.pdf

4. Benchmark andere sporten en/of buitenactiviteiten

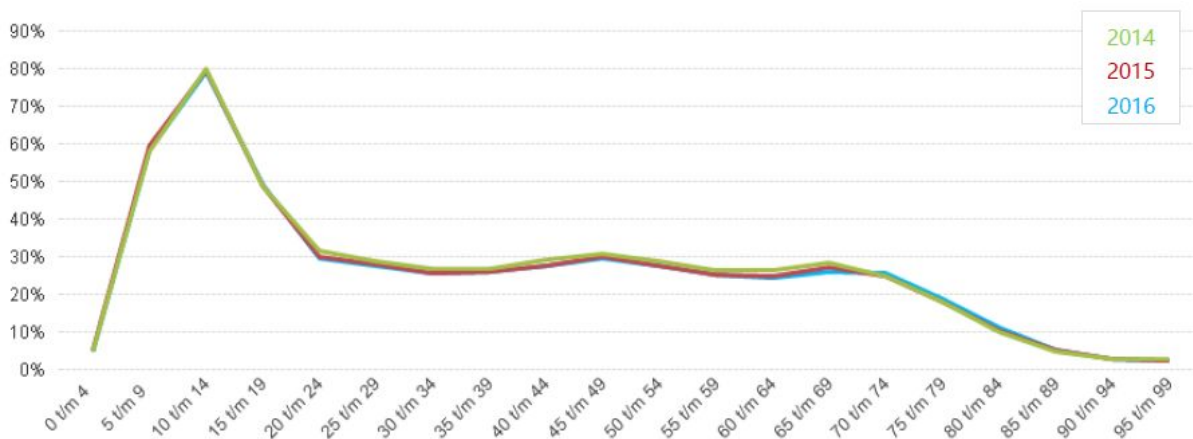
In 2016 waren 75 sportbonden aangesloten bij NOC*NSF. Ten opzichte van 2015 is de Survivalrun Bond Nederland toegetreden als lid van NOC*NSF. Het totale ledenbestand van NOC*NSF bestond in 2016 uit 5.276.778 lidmaatschappen (inclusief Survivalrun Bond Nederland). Ten opzichte van 2015 is dit een absolute daling van 15.532 lidmaatschappen. Relatief gezien is het aantal lidmaatschappen (inclusief Survivalrun Bond Nederland) met 0,29 procent gedaald. Exclusief de Survivalrun Bond Nederland is de absolute daling in 2016 ten opzichte van 2015 23.121 lidmaatschappen en de relatieve daling 0,44 procent.

Het aantal lidmaatschappen in 2016 is verdeeld over 4.367.056 personen die één of meerdere lidmaatschappen hebben bij de sportbonden die zijn aangesloten bij NOC*NSF. Een totaaloverzicht met het aantal lidmaatschappen per sportbond in 2014 tot en met 2016 is weergegeven in figuur 1. Het onderscheid naar leeftijd is weergegeven in figuur 2.

Absoluut gezien kenden de Koninklijke Nederlandse Lawn Tennis Bond (-16.094), Sportvisserij Nederland (-9.995) en de Koninklijke Wandel Bond Nederland (-9.197) de grootste daling wat betreft de lidmaatschappen (zie figuur 4).

De top 5 werd in 2016 gevormd door de Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond (KNVB), de Koninklijke Nederlandse Lawn Tennis Bond (KNLTB), Sportvisserij Nederland, de Koninklijke Nederlandse Golf Federatie (KNGF) en de Koninklijke Nederlandse Gymnastiek Unie (KNGU).

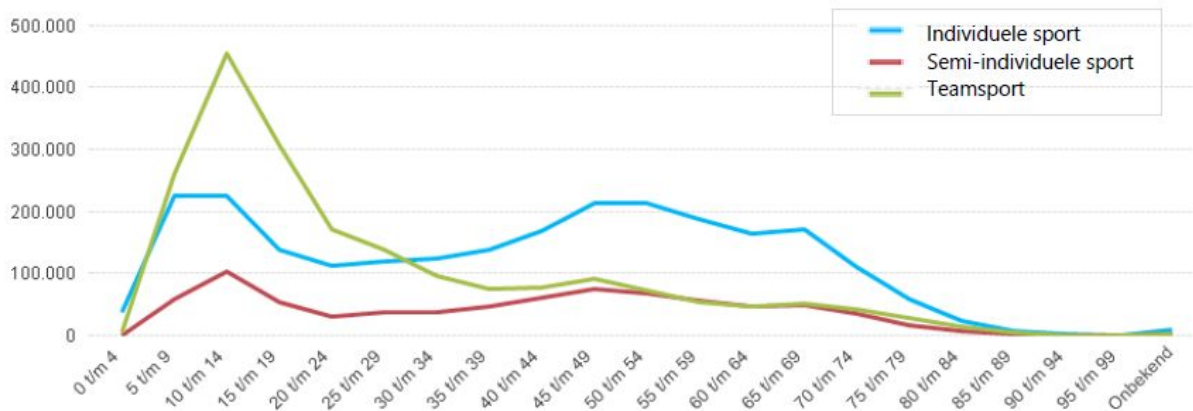
Trend percentage lidmaatschappen 2014-2016 per leeftijdscategorie

Toelichting:

Bovenstaande grafiek vertoont een vergelijking van het landelijke percentage lidmaatschappen per leeftijdscategorie in 2014, 2015 en 2016. Hierbij is het aantal lidmaatschappen binnen een leeftijdscategorie gedeeld door het aantal inwoners binnen dezelfde leeftijdscategorie. Relatief gezien is er bij volwassenen een stijging van de lidmaatschappen zichtbaar in 2015, namelijk 0.1%. Het percentage lidmaatschappen bij de jeugd is juist gedaald met 1.0 % ten opzichte van 2015.

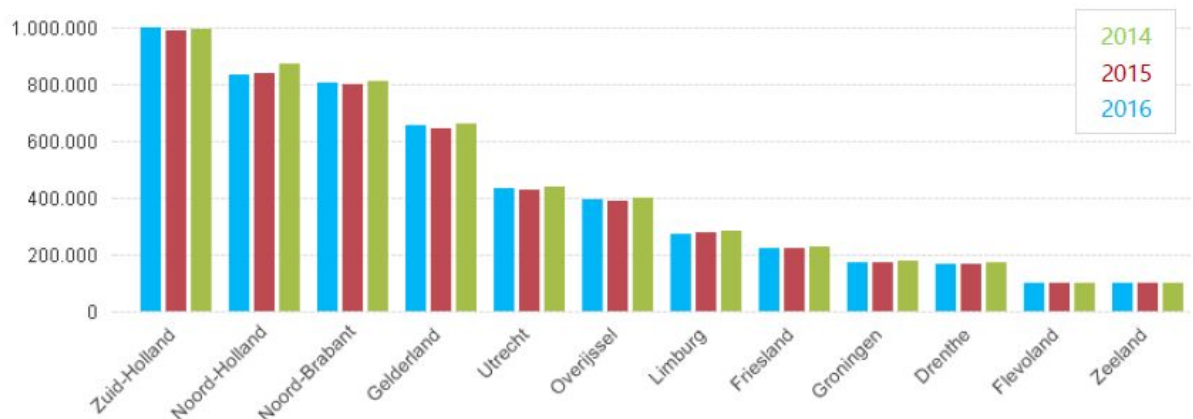
Vergelijking aantal lidmaatschappen per type sport (2016)

Toelichting:

Bovenstaande grafiek geeft de vergelijking van het aantal lidmaatschappen per type sport in 2016 weer. Hierbij is een onderverdeling in leeftijdscategorieën gemaakt. De onderverdeling in individuele sporten, semi-individuele sporten en teamsporten wordt sinds enkele jaren op dezelfde wijze gehanteerd. Binnen een aantal sportbonden is sprake van diverse sporttakken, echter is voor het maken van dit onderscheid een indeling gemaakt naar sportbonden, zonder rekening te (kunnen) houden met het onderscheid tussen verschillende sporttakken binnen sportbonden. Het is duidelijk zichtbaar dat tot en met 29 jaar teamsporten het meest worden beoefend. Vanaf ongeveer het 30e levensjaar worden steeds meer individuele sporten (in verenigingsverband) beoefend.

Trend aantal lidmaatschappen per provincie

Toelichting:

In bovenstaande grafiek is het aantal lidmaatschappen weergegeven in een 'ranking' per provincie. Hierbij is onderscheid gemaakt in 2014, 2015 en 2016. De provincie met het hoogste aantal lidmaatschappen in 2016 staat vooraan.

Provincie	2016	% van inwoners	2015	% van inwoners	2014	% van inwoners
Zuid-Holland	837.471	22,94	832.557	23,13	840.453	23,34
Noord-Holland	688.911	24,52	691.261	25,03	718.205	26
Noord-Brabant	677.979	26,98	674.820	27,11	682.676	27,51
Gelderland	550.944	26,9	544.789	26,88	557.823	27,52
Utrecht	357.997	27,87	352.726	27,91	360.421	28,74
Overijssel	333.189	29,03	329.426	28,88	339.763	29,80
Limburg	238.687	21,36	241.321	21,59	246.716	22,05
Friesland	184.106	28,46	186.955	28,93	193.662	29,97
Groningen	147.228	25,23	147.499	25,26	151.713	25,96
Drenthe	141.515	28,78	142.375	29,14	148.086	30,11
Flevoland	86.120	21,12	85.534	21,29	87.336	21,74
Zeeland	83.031	21,76	84.068	22,08	84.360	22,16

Toelichting:

In bovenstaande tabel zijn de lidmaatschap cijfers afgezet tegen het aantal inwoners per provincie in de desbetreffende jaartallen. Relatief gezien hadden de provincies Drenthe en Overijssel de meeste lidmaatschappen. In alle provincies nemen het aantal lidmaatschappen ten opzichte van het aantal inwoners over de periode 2014-2016 af.

Lidmaatschappen totaal per sportbond

Sportbond	Totaal 2016	Totaal 2015	Totaal 2014	Totaal 2013
Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie	197.951	200.315	210.532	208.378
Koninklijke Wandel Bond Nederland (door samenvoeging van twee wandelbonden, zijn hier alleen de gegevens van 2016 en 2015 bekend)	96.751	105.948		
Nederlandse Toer Fiets Unie	67.322	65.669	62.619	57.665
Nederlandse Golf Federatie	385.991	382.236	394.370	397.056
Koninklijke Nederlandsche Roei Bond	33.595	32.627	32.231	32.217
Sportvisserij Nederland	562.653	572.648	587.338	577.937
Koninklijke Nederlandse Lawn Tennis Bond	582.918	599.012	622.807	625.666

Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond	1.231.561	1.227.08	1.213.720	1.209.413
--------------------------------------	-----------	----------	-----------	-----------

Lidmaatschappen jeugd per sportbond

Sportbonden	Totaal jeugd <18 jaar 2016	Totaal jeugd <18 jaar 2015	Totaal jeugd <18 jaar 2014	Totaal jeugd <18 jaar verschil 2014-2016	% jeugd <18 jaar verschil 2014/2016
Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie	70.857	73.262	73.521	- 2.664	-3,6%
Koninklijke Wandel Bond Nederland (door samenvoeging van twee wandelbonden, zijn hier alleen de gegevens van 2015 bekend)	29.747	39.757	-	- 10.010	-25,2%
Nederlandse Toer Fiets Unie	2.196	2.185	1.956	+ 240	+12,3%
Nederlandse Golf Federatie	10.663	11.391	12.638	- 1.975	-15,6%
Koninklijke Nederlandsche Roei Bond	2.420	2.453	2.545	- 125	-4,9%
Sportvisserij Nederland	54.593	61.315	66.385	- 11.792	-17,8%
Koninklijke Nederlandse Lawn Tennis Bond	116309	122.666	131.388	- 15.079	-11,5%
Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond	592728	586.054	601.219	- 8.491	-1,4%

Bron: Gerritsen, H., & Genderen, M. van (2017). Lidmaatschappen NOC*NSF over 2016. Arnhem: NOC*NSF.

<https://www.nocnsf.nl/stream/lidmaatschappenrapportage-2016.pdf>

Toelichting:

Uit bovenstaande tabel is op te maken dat alle bonden, op de NTFU na, te maken hebben met een lichte tot sterke daling van het aantal jeugdleden onder 18 jaar. Om dit beter te kunnen duiden zijn een aantal bonden bevraagd op de redenen van de daling om dit te kunnen verklaren.

De KNVB heeft in 2015 een onderzoek over de redenen van stoppen onder jeugdleden (13 t/m 16 jaar) laten uitvoeren door Motivaction. Hieruit bleek met name dat jongeren het binnen zijn leuker zijn gaan vinden door oa. gamen en buiten zijn vaker saai zijn

gaan vinden. Ook spelen de toegenomen schooldruk en de veiligheidsbeleving van ouders een beperkende rol in het buiten spelen. Een andere relevante conclusie was echter ook dat gebrek aan tijd op zich geen rol speelt in uitstroom wanneer men het voetbal maar leuk genoeg vindt en er dus tijd voor wil maken. Het gaat hierbij dus om de bereidheid.

De daling bij de KNWB is te verklaren doordat één van de voorgangers van de KNWB in het verleden heeft ingezet op het registreren van deelnemers van de avond4daagse. Hier wordt echter niet meer zoveel inzet op gepleegd waardoor de aantallen flink dalen. Er is hierin dus geen verklaring gegeven van externe factoren die wellicht een rol spelen.

De KNLTB geeft meerdere factoren aan die de daling bij hen verklaren. Tennis is bijvoorbeeld minder aantrekkelijk geworden voor jeugd door de vergrijzing. Clubs worden gerund en zijn ingesteld op/door de babyboom generatie. Ze weten de jeugd dus steeds minder te bereiken. Bij veel verenigingen is het aantal jeugdleden onder een kritische massa grens gekomen waardoor er minder te beleven valt voor de jeugdleden bij de club. Uit onderzoek van Mulier blijkt dat 80% van de jeugd tennis als 2^e sport heeft. Een belangrijke reden van afhaken is dat jeugd/mensen sneller kiezen voor 1 sport, ook vanwege financiële overwegingen. Tennis valt daardoor af. Dit is een verklaring voor de afname, geen verklaring voor het verschil tussen 14-16 en 12-14 jaar. Het gebrek van een divers aanbod op de club wordt door de KNLTB ook aangehaald als reden voor afhaken en men is van mening dat het vrijblijvende karakter van invloed is op de daling. Als externe factor ziet men dat er steeds meer concurrerend aanbod is.

Conclusies/beschouwing

Deze deskresearch heeft zich toegespitst op de in deze rapportage beschreven onderwerpen. Bij geen van de onderwerpen is een direct verband gevonden met de trendbreuk (daling) van het aantal jeugdleden 10-14 jaar bij Sportvisserij Nederland in de periode 2014 - 2016. De deskresearch geeft wel aanleiding om rekening te houden met trends als krimpregio's, afname van buitenspelen, toename van concurrerend aanbod, verandering veiligheidsbeleving en toename van het smartphone gebruik.

1. Jeugd 10 - 14 jaar in NL

Het feit dat de daling 4- tot 12-jarigen al langer gaande is dan de periode 2014 - 2016 en dat de verwachting is dat de daling de komende jaren doorzet, maakt dat er geen directe relatie is tussen krimpregio's en de daling van de vispassen van 10 - 14 jarigen in de periode 2014 - 2016. Uiteraard is krimp wel een factor om rekening mee te houden.

2. Trends die mogelijk van invloed zijn op jeugd en vissen

Vanuit de deskresearch zijn er geen concrete inzichten gevonden die onderbouwen dat er een toename is van aandacht rond dierenwelzijn en -beleving.

In een onderzoek van DSP-groep voor scouting Nederland geven 93,9% van de bevroegde ouders van scouts aan digitalisering te zien als belangrijkste concurrent voor buiten spelen. Vanuit ditzelfde onderzoek en onderzoek van Jantje Beton blijkt ook dat de mogelijkheid om buiten te spelen invloed heeft op de mate van buitenspelen.

Vanuit een onderzoek van Motivaction wordt geconcludeerd dat ouders minder positief zijn over de buitenspeel-omstandigheden. Opvallend is dat 84% van de ondervraagde ouders aangeeft dat de buurt 10 jaar geleden veiliger was voor kinderen om buiten te spelen. 67% van de ouders verwacht zelfs dat de veiligheid over 10 jaar nog minder is dan nu. Uit een onderzoek van Mulier Instituut over zwemveiligheid in Nederland concludeert men dat het C-diploma van groter belang gevonden wordt ten opzichte van 2008 en 2013. Verder blijkt uit dit onderzoek dat Nederlanders herkennen dat naarmate een zwemwater situatie meer gevaar herbergt, een meer gevorderd zwemdiploma benodigd is om veilig te kunnen zwemmen. Deze veiligheidsaspecten zouden van invloed kunnen zijn op het zonder toezicht laten spelen/sporten van kinderen in het algemeen en in de omgeving van water in het bijzonder. Het gevoel van onveiligheid wordt ook onderschreven door expert Froukje Hajer.

Onderzoekers leggen soms een verband met de introductie van de smartphone in 2007 en de komst van Facebook, voorafgegaan door Hyves. Sonck en De Haan (2015) stellen vast dat de jeugd (13-19 jaar) veel tijd aan sociale media besteedt. Omdat vergelijkingen met eerdere perioden ontbreken, weten zij niet waar deze tijd ten koste van gaat. In 2014 kon het Mulier instituut bij 10- tot 19-jarigen geen verband vaststellen tussen sportdeelname en de activiteit 'computer en internet'. Ook besteedde de jeugd daar tijdens de metingen in 2006 en 2011 ook al vijf uur per week aan. Een bijbaan bleek bij de jeugd wel negatieve invloed op de sportdeelname te hebben. Expert Peter Nikken en de NOM kids monitor geven aan dat jeugd in de leeftijd van 10-12 jaar een smartphone krijgen en dat dan ook de gameconsole vaak wordt geïntroduceerd in het huishouden. Sociale netwerken bestaan voor kinderen veelal online en kinderen zijn in deze leeftijdscategorie zeer gevoelig voor sociale druk.

3. Prijselasticiteit lidmaatschap, invloed kosten

De 'willingness to pay' is afhankelijk van wat de leden vinden van de huidige contributie ten opzichte van wat je ervoor krijgt. In zijn algemeenheid haken er weinig leden af wanneer de contributie een gematigde stijging (<10%) kent. De uitgaven aan sport liggen rond de 500 euro per gemiddeld huishouden (2010). Hier zijn geen recentere cijfers voor gevonden. In eerdere jaren lagen de uitgaven aan sport tussen de 1,5% en 2% tov. de totale uitgaven. *De uitgaven zijn sterk afhankelijk van de samenstelling van het huishouden en economische status.*

In een onderzoek van de Rabobank naar cijfers en trends rond sportspecialzaken blijkt dat mensen eerder bezuinigen op materiaal dan op lidmaatschap, dat sporten in de buitenlucht toeneemt en dat consumenten steeds minder vrije tijd hebben.

Laatstgenoemde is echter niet specifiek bevraagd voor de doelgroep 10-14 jaar.

4. Benchmark andere sporten en/of buitenactiviteiten

Op basis van de beschikbare cijfers is het niet mogelijk de specifieke leeftijdscategorie te benchmarken met andere buitensporten. Uit een onderzoek van de DSP-groep voor Scouting Nederland werd wel geconcludeerd dat jeugdleden nu meer dan vroeger alternatieven hebben om hun vrije tijd te besteden. Daarnaast neemt de snelheid van het wisselen van interesse toe wat duidt op een groter verloop bij jeugdleden.

Uit de trend lidmaatschappen blijkt dat er, over de bij NOC*NSF aangesloten bonden, een daling van jeugdleden is van 1% ten opzichte van 2015. Over de periode van 2014 - 2016 zie je ook dat er een absolute en relatieve daling is qua lidmaatschappen in alle provincies. Dit is echter niet specifiek voor jeugd inzichtelijk. In de benchmark met een 7-tal specifieke bonden (gekozen op basis van enige mate van gedeelde achtergrond) blijkt dat alle bonden behalve de NTFU te maken hebben met een lichte tot sterke daling in het aantal jeugdleden. In de rondgang lang een drietal bonden is dit volgens hen te verklaren doordat met name jongeren het binnen leuker zijn gaan vinden door oa. gamen en buiten zijn vaker saaier zijn gaan vinden en dat er meer concurrerend (sport-) aanbod is. Ook spelen de toegenomen schooldruk en de veiligheidsbeleving van ouders een beperkende rol in het buiten spelen.

Bronnenlijst

- Berkel, D. van, & Lagendijk, E. (2015). [De waarde van buiten spelen: Scouting Nederland](#). Amsterdam: DSP-groep.
- Blanken, I. & Werf, M. van der. (2016). [Nibud Scholierenonderzoek 2016](#). Utrecht: Nibud.
- Boer, W. de (2013). [De prijs van de verenigingscontributie](#). In: Sport en Strategie, Nr. 2, 2013.
- Broek, T. van der (2014). Kinderen hebben vanaf hun 11e een smartphone. Geraadpleegd op 7 augustus 2017, van <https://www.adformatie.nl/blog/kinderen-hebben-vanaf-hun-11e-een-smartphone>
- CBS. (2017). Bevolking; generatie, geslacht, leeftijd en herkomstgroepering, 1 januari. Geraadpleegd op: 6 oktober 2017, van <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=37325&D1=0&D2=a&D3=11-15&D4=0&D5=0-4&D6=4.I&HD=170801-1525&HDR=G5&STB=G1,G2,G3,G4,T>
- CBS. (2017). (On)veiligheidsbeleving; persoonskenmerken. Geraadpleegd op 7 augustus 2017, van <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=81881NED&D1=0-1,6-11&D2=0&D3=0,7&D4=0.I&HD=170804-1320&HDR=G1,G2&STB=T,G3>
- CBS. (2017). [Veiligheidsmonitor 2016](#). Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.
- CBS. (2016). Bevolking naar leeftijd (op 1 januari); kerncijfers. Geraadpleegd op: 6 oktober 2017, van <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=37296NED&D1=8-21&D2=30,50,63-66&HD=171006-1008&HDR=T&STB=G1>
- Dijk, D., Blom, H. & Dijkhuis, T. (2017). Jongeren binden en behouden bij de sport. Geraadpleegd op: 7 augustus 2017, van <https://www.allesoversport.nl/artikel/jongeren-binden-en-behouden-bij-de-sport/>
- Dool, R. van den (2017). [Ontwikkeling sportdeelname naar leeftijd: factsheet 2017/15](#). Utrecht: Mulier Instituut.
- Driessen, L., K. Siemons (2012). [Prijselasticiteit in de sport](#). Nijmegen: Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.
- Elling, A., & Selten, I. (2016). [Werkzame elementen sportstimulering jongeren: factsheet 2016/3](#). Utrecht: Mulier Instituut.
- Floor, C. (2017). [Nederlanders over zwemveiligheid: factsheet 2017/9](#). Utrecht: Mulier Instituut.

Gerritsen, H., & Genderen, M. van (2017). [Lidmaatschappen NOC*NSF over 2016](#). Arnhem: NOC*NSF.

GfK. (2017). NOM Kids Monitor 2017. Geraadpleegd op 6 oktober 2017, van <http://www.gfk.com/nl/insights/news/nom-kids-monitor-2017/>

Hajer, F. (2016). [Werk maken van spelen: oproep voor speelbeleid](#). Amsterdam: Froukje Hajer.

Hildebrandt, V.H., Bernaards, C.M., & Hofstetter, H. (2015). [Trendrapport bewegen en gezondheid 2000/2014](#). Leiden: TNO.

Litjens, N. (2012). [Willingness to pay bij fitnesscentra](#). Nijmegen: Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.

Mediaopvoeding (2017). Ontwikkelingskenmerken 10-12 jaar en 13-16 jaar. Geraadpleegd op 10 augustus 2017, van <https://www.mediaopvoeding.nl/leeftijdsgroepen/10-12-jaar/>
<https://www.mediaopvoeding.nl/leeftijdsgroepen/13-16-jaar/>

Ministerie van BZK. (z.j.). Demowijzer. Geraadpleegd op: 6 oktober 2017, van <http://www.demowijzer.nl/help1.jsessionid=AC6303D448DB4FB5B97F0BA3C73EE7AA>

Motivaction. (2017). Buitenspelen minder veilig dan 10 jaar geleden. Geraadpleegd op 6 oktober 2017, van <https://www.motivaction.nl/kennisplatform/in-de-media/buitenspelen-minder-veilig-dan-10-jaar-geleden>

Rabobank (2017). Rabobank cijfers & trends: branche-informatie, sportspecialzaken. Geraadpleegd op 7 augustus 2017, van <https://www.rabobankcijfersentrends.nl/index.cfm?action=print&branche=Sportspecialzaken>

Rijksoverheid. (2015). Kaart krimpgebieden en anticipeergebieden 2015. Geraadpleegd op: 6 oktober 2017, van <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kaarten/2015/06/29/kaart-krimpgebieden-en-anticipeergebieden-2015/kaart-krimpgebieden-en-anticipeergebieden-2015.pdf>

Sladek, S.L., & Rubingh, B. (2014). [Lid worden?: waarom zou ik?. over nieuwe generaties en de uitdaging voor ledenorganisaties](#). Nieuwegein: Arko Sports Media.

Sonck, N., & Haan, J. de (2015). [Media: tijd in beeld: dagelijkse tijdsbesteding aan media en communicatie, het culturele draagvlak, deel 14](#). Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP).

Tiessen-Raaphorst, A. (2015). [Rapportage sport 2014](#). Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP).

Tiessen-Raaphorst, A., Dool, R. van den, & Vogels, R. (2014). [Uitstappers en doorzetters: de persoonlijke en sociale context van sportdeelname en tijdsbesteding aan sport](#). Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP).

Timmermans, P., Meinema, W., & Snel, N. (2013). [Buitenspelen 2013: kwaliteit van de speelomgeving in de eigen buurt](#). TNS NIPO.

Visser, K. & Dool, R. van der (2017). Motieven en belemmeringen om te sporten en bewegen naar levensfase. Geraadpleegd op: 7 augustus 2017, van <https://www.allesoversport.nl/artikel/motieven-en-belemmeringen-om-te-sporten-en-bewegen-naar-levensfase/>

Colofon

Titel

Deskresearch Jeugd Sportvisserij Nederland

Tekst

Talje Dijkhuis / Paul van der Meer

Gegevensverwerking

Anke Klaassen

Uitgave

Kenniscentrum sport

Postbus 643

6717 LZ Ede

info@kcsport.nl

www.kenniscentrumsport.nl

Copyright: Kenniscentrum Sport, november 2017